

Öldürme Tahakkümü

Kapitalizm ve Ölüm Dürtüsü, Byung Chul Han, Çev. Çağlar Tanyeri, İnka Kitap,
İstanbul 2021, ISBN 9786058029583

Büşra Baş¹

Kitaba Bakış

Yazar Byung Chul Han 1959 Güney Kore doğumlu aynı zamanda İsviçre ve Almanya vatandaşı filozoftur. Günümüz toplumuna dair derin ve incelikli analizler içeren birçok eser ortaya koymuştur. Bu eserlerinde temel olarak neoliberalizm, kapitalizm, popüler kültür gibi konuları ele almıştır. 2010 yılında yayımlanan *Yorgunluk Toplumu* adlı kitabıyla ünlenmiştir. Özellikle günümüz toplum yapısını şekillendiren rahatsızlıkları ele alması açısından önem arz eden düşünceleri hakkında teoriler geliştirmiş ve eleştirel bir bakış açısını oluşturmayı amaçlamıştır.

Kitapta kapitalizm ile ölüm arasındaki bağlantıyı açıklamış ve günümüz toplumuna yansımalarını ortaya koymuştur. Kitabı önemli kılan husus ise günümüzdeki büyük toplum sorunlarına kapitalist düzenin bazı dürtülerinin sebep olduğunu açıklaması, birçoğumuzun üzerine düşünmediği konulara eleştirel bakılmasını sağlıyor olmasıdır. Özellikle günümüzde bu alanda yazılan birçok kitaba göre çok daha eleştirel ve derinlikli olma özelliği göze çarpmaktadır. Pozitif bir bakış açısı takınmadan durumun vahametini ortaya koyma anlamında keskin hatlara sahip bir dil içermektedir.

İçerik Özeti

Byung Chul Han kitaba kapitalizm ve ölüm arasındaki bağlantıyı açıklayarak başlamıştır. Özellikle bu durumu insanın ölümü ele geçirme arzusuyla, öldürerek ele geçirdiğini öne sürmektedir. Bu durumu da “Öldürmek için biriktirilen servet hayatta kalmak için biriktirilen servetmiş gibi tahayyül ediliyor.”² cümlesiyle özetlemektedir. Aynı zamanda kapitalizmin

¹ Maltepe Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, 3. Sınıf öğrencisi busraabaass@gmail.com

(Bu yazı, Young Academia ve Server Genç Hanımlar Derneği iş birliğinde Ekrem Özdemir yönetiminde “Dijital Dünya Fırsatlar ve Tehditler Yazarlık Atölyesi” kapsamında üretilmiştir.)

² Byung Chul Han, *Kapitalizm ve Ölüm Dürtüsü*, Çev. Çağlar Tanyeri, İnka Kitap, İstanbul 2021, s. 12.

ölümsüzlük vurgusu yaptığını ve bu vurgu üzerinden yaşamı mekanikleştirdiğini savunmaktadır. Zombi yaşam denilen hazların esiri olma semptomunun insanlarda görüldüğü düşüncesini ortaya koymaktadır.³

Kitabın ikinci ve üçüncü konu başlıkları altında ise kapitalizmin, insanlar üzerinde sorunların sebeplerinin kendilerinden kaynaklandığı bilinci yarattığını ortaya koymaktadır. Bu sebeple bireyselleşmenin ön planda olduğu bir toplum yapısının oluştuğunu, rekabet ve üretkenlik gelişmiş olsa da dayanışma ve sağduyuyu imha ettiğini belirtmektedir.

Han, kitabın birçok kısmında kapitalizmin özgürlük terimi üzerinden insanları şeffaflığa zorladığından bahsetmektedir. Yani egemenliğini dayatmayla değil özendirerek, devamlı paylaşım yapan, veri üreten, ihtiyaç ve arzularını dile getiren bireylere dönüştürmektedir diye ifade etmektedir. Ortada somut bir düşman yoktur bu yüzden Han'a göre direniş de mümkün değildir çünkü insan kendini suçlamaktadır. Bunun sonucunda oluşan boşluk duygusuyla insanların kendini suçlayarak kendine zarar verme eğiliminde olduğundan bahsetmektedir.

Günümüz toplumu ihtiyaçların bastırılmadığı fakat özendirildiği bir yapıya sahiptir. Yani neoliberal rejimin iktidar tekniği engelleyici değil baştan çıkarıcıdır. Bunu Han'ın şu cümlesiyle özetlemek mümkündür: "Özgürlükle örtüşen gözetim özgürlüğü hedef alan gözetimden özsel olarak daha etkili ve verimlidir."⁴

Han, kitabın devamında güven ile şeffaflık arasındaki zıtlığın üzerinde durmuş ve "Şeffaflık toplumu, yok olan güven yüzünden sırtını denetime dayayan bir güvensizlik toplumudur."⁵ diye ifade etmiştir. Kitabın birçok bölümünde big datanın öneminden bahseden yazar, veriyi elinde tutanın günümüz dünyasına hükmedeceğini düşünmektedir.

Han'a göre; paylaşım çılgınlığının en büyük yansımalarından biri de fotoğrafların değişimidir. Sosyal medya ve bunun üzerinden herkesin kendini sergileme hatta olduğundan farklı gösterme derdine girdiğini düşünmektedir.

Byung Chul Han kitabın "Mülteciler nereden geliyor?" kısmından itibaren günümüz toplumunun büyük sorunlarından olan mülteci sorununu ele almaktadır. Bu durumu Batı'nın refahı için diğer ülkelerin sömürülmesine dayandırmakta ve bu durumun, kapitalizmin asimetrisi olduğunu dile getirmektedir. Sonuç olarak mülteci sorununun sebebini Avrupa'ya bağlamaktadır.

³ Byung Chul Han, *a.g.e.*, s. 17.

⁴ Byung Chul Han, *a.g.e.*, s. 40.

⁵ Byung Chul Han, *a.g.e.*, s. 44.

Han kitapta mülteci terimi üzerinden de yorumlamalar yapar. Mülteciyi daha iyi bir yaşam beklentisiyle başka bir ülkeye giden kişi olarak tanımlamaktadır. Mültecilerin de iyimser veya kötümserlerinin var olduğundan bahsetmektedir.

Avrupa'nın günümüz yapısından da bahseden Han artık yapının tamamen ticarileştiğini düşünmektedir. Günümüz toplumunda ötekinin yok edildiğini ve farklı olanın dışlanmasından ötürü mültecilerin hoş görülmediğini ifade etmektedir.

Kitabın "Koşuşturma" adlı başlığı altında yazar, günümüz performans toplumunun dinlenirken dahi daha çok çalışmak için enerji toplama amacı içerisinde hareket ettiğinden bahseder. Zamanın artık bir kriz meselesi olduğunu ve yavaşlamanın değil bütüncül bir zaman devriminin ancak çözüm olduğu düşüncesini ortaya atmaktadır. Özellikle performansın önem kazandığı toplumda tükenmişlik semptomunun ortaya çıktığını savunmaktadır.

Kitabın son kısmındaki söyleşilerin birincisi olan "Eros Depresyonu Alt Eder" adlı söyleşide performans toplumu hakkındaki düşüncelerini belirtmektedir. İkinci olarak yer alan "Kapitalizm Sessizliği Sevmez" adlı söyleşide ise günümüz toplum problemlerinin genel olarak sanata ve özellikle de tiyatroya nasıl yansıdığından bahsetmektedir.

Sonuç

Byung Chul Han'ın bu kitabı genel olarak günümüz toplum sorunlarının ideolojik sebeplerini ve sonuçlarını ele almaktadır. Kitap günümüz toplum yapısının sorgulanmasını sağlayan ve özellikle de bu konu üzerinde hiç düşünmemiş olan insanlar için farkındalık yaratacak bir yapıya sahiptir.

Byung Chul Han, eleştirel bakış açısının ne kadar altını doldursa da bu kadar olumsuz bakması benim için pek de iyi bir tutum değildi. Bu açıdan bireyleri ciddi bir karamsarlığa ve umutsuzluğa düşürebilme ihtimali de çok yüksek. Ortaya attığı bazı düşüncelerin toplum tarafından o kadar da dürtüsel yapılmadığını ve şikâyetçi olmadığını düşünüyorum. Fakat en nihayetinde Han'ın ifade ettiği günümüz toplumu problemlerine ışık tutan düşünceleri okunmalı ve üzerine düşünülmelidir. Özellikle üniversite çağındaki bireylerin yaşadığı toplum yapısını anlaması, bağımlılıklarını fark etmesi ve eylemlerine eleştirel bakabilmesi açısından çok verimli olacaktır.